

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Cinsiyet Oranının Yaş Gruplarına Dağılımı

Ahmet Süha Kocakuşak*
Doğu Akdeniz Üniversitesi

Özet

Günümüzde Kuzey Kıbrıs'taki en önemli demografik değişikliklerden biri nüfusun cinsiyet ve yaş gruplarına dağılımında görülmektedir. Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısının izlenmesi, ulusal planlama programlarının belirlenmesi ve gereksinimlerin giderilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Doğurganlık ve göçler nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı üzerinde etkili olan demografik süreçlerdir. Kuzey Kıbrıs'ta nüfusun cinsiyet yapısı ile yaş grupları arasındaki dağılımın, özellikle faal nüfus grubunda, doğal değişkenlik parametrelerinden oldukça uzak olduğu görülmektedir. Kuzey Kıbrıs nüfusu bir taraftan doğal artışlarla edinilen kendi nüfusunu göç verirken diğer taraftan da hızlı bir göç almaktadır. Gelişmekte olan bölgelerde göçe katılan nüfus çoğunlukla erkek nüfustur; buna karşın nüfusun doğal dönüşümünün yaşanmadığı, göç alan yerlerin cinsiyet yapısında erkek nüfus daha fazladır. Göç alan bir ülke olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde iktisaden faal yaş grubunda erkek nüfus, doğallığın ötesinde bir oran göstermektedir. Bu durum Kuzey Kıbrıs'ta öncelikle kamu yönetimi ve hizmetlerinde, istihdam olanaklarının sağlanmasında sıkıntılar yaşanmasına neden olmaktadır. Siyasal yönetimlerin, göç politikalarında seçicilik olarak tanımlayabileceğimiz çalışmalarda bulunması kaçınılmaz olarak görülmektedir. Bulgular diğer taraftan da Kuzey Kıbrıs'ta nüfusun giderek yaşlandığını ve yaşlı nüfusun cinsiyet yapısında da faal nüfustaki erkek cinsiyet egemenliğinin tam tersine, kadın nüfusun daha fazla olduğunu, bir başka yaklaşımla kadın nüfusun uzun ömürlülüğünü ortaya koymaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta nüfusun giderek yaşlanması en önemli demografik olgulardan biridir. Bu olgu sağlıkla ilgili değişkenlerin ekonomik gelişmişlik göstergesine yansımalarıyla ilişkilidir. Ancak nüfusun yaşlanmasına yönelik olarak kırsal ve kentsel kesimin sosyolojik özelliklerini de dikkate alan çalışmaların yapılması gerekecektir. Kentsel ve kırsal kesimlerde ayrı ayrı olmak üzere, nüfusun yaş ve cins kompozisyonunun farklı ihtiyaçları gözetilerek yaşlılara yönelik sağlık, barınma altyapılarının oluşturulması ve sosyal politikalar geliştirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yaş Ve Cinsiyet Yapısı; Demografik Dönüşüm; Seçicilik; Sosyal Politika

* Yrd. Doç. Dr. Ahmet Süha KOCAKUŞAK, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Doğu Akdeniz Üniversitesi. Gazimağusa- Kuzey Kıbrıs, Mersin 10, Türkiye. E-Posta: suha.kocakusak@emu.edu.tr [ORCID ID: 0000-0002-6458-8523]

Distribution of Gender According to the Age Groups in Turkish Republic of Northern Cyprus

Ahmet Süha Kocakuşak*
Eastern Mediterranean University

Abstract

Distribution of the population in gender and age groups is one of the most important demographic changes in Northern Cyprus. Monitoring the patterns of these groups is vital in determining national planning programs and addressing the needs. Fertility rate and migration are important factors on age and gender structure. Distribution of the population in gender and age groups in Northern Cyprus is quite different from natural parameters, especially for the active population. Northern Cyprus is both losing and gaining population through immigration. Men are in the majority of new population groups in developing countries. In contrast, men are also in the majority in countries that receive a high percentage of immigrants, where natural trends are not followed in population. Northern Cyprus is an example, and the percentage of men population is higher than usual. This character of the population lead to problems in the provision of public administration services and employment in Northern Cyprus. In this regard, it is inevitable for the government to administer selection regulations in migration policies. On the other hand, findings reveal that the average age is getting higher and women have a higher life expectancy in contrast with the trend in active population. Moreover, one of the most critical factors in population in Northern Cyprus is the increase in life expectancy. This issue is related with affect of health variables on economic development index. However, more studies are needed on the sociological features of the urban and rural population concerning these changes. Considering the different needs of the urban and rural population and age and gender groups; health services for elderly, infrastructure for sheltering, and administration of social programs are required.

Keywords

Age and Gender Groups; Demographic Transformation; Selectiveness; Social Policies

Giriş

21. yüzyılın sosyal ve ekonomik olarak farklılaşan dünyasında siyasal bilimlerden, ekonomi ve pazarlamaya kadar pek çok alanda demografik çalışmalar önem kazanmaktadır. Dünya üzerindeki siyasal ve ekonomik tek pazarın nüfus olması, nüfusun yapısının ve dinamiklerinin incelenmesini, siyasal ve ekonomik davranış modellerinin buna göre belirlenmesini zorunlu kılmaktadır. Nüfusun önemine ilişkin olarak Thomas Robert Malthus'un (1766-1834) nüfus ve besin kaynakları arasındaki dengeyi gözetten Nüfus Teorisi'nden, Adam Smith'in (1723-1790) Ulusların Zenginliği'ndeki iş gücünün üstünlüğüne inanan üretim modelleri, günümüzde klasik nüfus ve ekonomi modelleri olarak kalmıştır.

18. yy.dan günümüze ülkelerin gelişmişlik endeksleri için ekonomik kriterler esas alınırken günümüzde nüfusun sosyal ve ekonomik niteliklerini içeren beşerî gelişmişlik endeksleri kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeyi sadece ekonomik değişkenlerle açıklanamakta sağlık ile ilgili değişkenlerin de ekonomik gelişmişliğin önemli bir göstergesi olduğu kabul edilmektedir (Tekler, Tekler ve Sönmez, 2012: 123). Paleolitik dönemden günümüze insan ömrü giderek uzamaktadır ve yaşam uzunluğu insani gelişmişlik göstergelerinin en önemlilerindedir. Ülkelerin nüfusun yaş ve cinsiyet yapısına yönelik çalışmalar yapması ve buna göre sağlık politikaları belirlemesiyle hem sağlıklı bir toplum oluşturulacak hem de toplumsal refah ve beşerî gelişmişlik sağlanabilecektir (Bayın, 2016: 101).

Günümüzün demografyasını inşa etme modelleri sadece ülkelerin kendi yurttaşlık projelerinden oluşmamakta, küresel vatandaşlık projelerine ve bunlar üzerinde inşa edilecek olan ekonomik modellemelere yönelik projelere de dönüşmektedir. Demografik çalışmaların günümüzde geldiği boyut, siyasi otoritelerin ekonomik ve sosyal eylem planlarına altyapı kazandıran vatandaşlık projelerine dönüşmüştür. Hatta vatandaşlık projeleri sadece ülke pozitivizmine yönelik olarak kalmamakta, küresel vatandaşlık projelerine de hizmet etmektedir.

Bu bağlamda geçtiğimiz son iki yüzyılın nüfus politikaları; nüfusu kontrol etme ve devlet merkezli üretime katkıda bulunmalarını sağlamak gibi klasik bir anlayışa sahiptir. Günümüzün nüfus politikaları ise ülke sınırları içinde nüfusun beşerî gelişmişlik endeksine göre yapılandırılması, üretim, tüketim, teknoloji kullanımı vb. alışkanların kazandırılması; ülke sınırları dışında ise diğer ülkelere yönelik olarak nüfusun göç ve iskân politikasından, siyasi davranış modellerinin belirlenmesine kadar geniş bir içeriğe sahip küresel çalışmalara yöneliktir.

Ülkelerin veya herhangi bir yerin nüfusunun yaş yapısının belirlenmesi ve izlenmesi, planlama açısından büyük değer ifade eder (Özgür, 1999: 159). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kalkınmakta olan bir ülkedir ve beşerî gelişmişlik endeksi giderek yükselmektedir. Kalkınmışlığı tanımlamada en güncel, çok değişkenli temsili gösterge Birleşmiş Milletler tarafından 1990 yılından bu yana hesaplanan beşerî kalkınma endeksidir (Çiftçi, 2008: 52). Kuzey Kıbrıs'ta ülkenin geleceğine yönelik planlamalarda öncelik, demografik değişkenlere ilişkin bir veri tabanının oluşturulmasına verilmelidir. Güncelliğini sürekli koruması gereken bu veri tabanından elde edilen bilgilerle kalkınmada beşerî gelişmişlik endeksinin esas alınması ve yaşam kalitesini artırmaya yönelik çalışmaların yapılması gerekecektir.

Yaşam kalitesi sadece ekonomik olanakların varlığı ile değil, aynı zamanda yaşanılan çevrenin kalitesi yanında mevcut imkânlardan faydalanabilme düzeyi ve sağlık kalitesiyle ölçülmektedir (Avcı, 2014: 300).

Yaşadığımız yüzyılın özelliklerine ilişkin olarak demografik yapının incelenmesi çok karmaşık ilişkiler içermektedir. Uluslararası ve ulusal göçler de nüfusun yaş yapısının mekânsal dağılımında farklılıklara yol açmaktadır (Yakar, 2012: 132). Kuzey Kıbrıs hem göç alan hem de göç veren bir ülkedir. Bu bağlamda çalışmamızın amacı; Kuzey Kıbrıs'ın demografik değişkenlerinden olan nüfusun cinsiyet oranının yaş gruplarına dağılımını incelemektir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin nüfusu gerek üzerinde uygulanan ekonomik ambargolar nedeniyle, gerekse ada ülkelerinin ekonomik modelini uygulamak durumunda olmasından dolayı sağlıklı bir büyüme gösterememiştir. Özellikle 1975 yılından sonra alınan göçler ve sonrasında göçlerin kalıcı iskâna dönüşmesi, Kuzey Kıbrıs'ta nüfusun cinsiyet yapısını ve doğurganlık oranını etkilemiştir.

Genel olarak göçlerin yapısına bakıldığında göçe katılan nüfus öncelikle faal erkek nüfustur ve bunu sırasıyla kadın ve çocuklar takip etmektedir. Türkiye'den 1975 yılında tarımsal iş gücü çatısı altında yaklaşık 40,000 kişi getirilmiştir. Sonraki yıllarda da özellikle faal nüfus (15-64 yaş grubu) Kuzey Kıbrıs nüfusuna katılmıştır. Bu durum özellikle faal nüfus grubunda nüfusun cinsiyet yapısını erkeklerin lehine değiştirmektedir. Ancak 65 yaş ve sonrası olarak nitelediğimiz yaşlı nüfusta bu durum kadınların lehine dönmektedir. Bir başka deyişle, 65 yaş ve sonrasında Kuzey Kıbrıs'ta nüfusun yaş kompozisyonu ile cinsiyet yapısı arasındaki denge doğallık kazanmaktadır. Bir taraftan kendisine en yakın ana kara olan ve tarihi-sosyolojik bağlarının bulunduğu Türkiye'den göç alan Kuzey Kıbrıs, diğer taraftan da adadaki iş imkânlarının az olması ve siyasal ambargolar nedeniyle kendi genç nüfusunu göç vermektedir. Gelişmekte olan pek çok ülke ve ekonomileri geçiş döneminde olan ülkelerin kırsal alanlarında, genç yaştaki bireylerin göç etmeleri nedeniyle, yaşlı nüfus belirgin olarak fazladır (UN, 2002).

1974 yılından günümüze Kuzey Kıbrıs'ta demografik değişimin aşamalarına bağlı olarak nüfusun cinsiyet ve yaş yapısında önemli değişimler görülmüştür. Günümüze en yakın veriler olan, 2017 yılına ait verilerde; faal nüfus içindeki 20-24 yaş gruplarında her 100 kadına 155.06 erkek düşmekte (CO2017: 155.06), 75+ yaş grubunda ise her 100 kadına 70.76 erkek düşmektedir (CO2017: 70.76). Bu durum Kuzey Kıbrıs'ta cinsiyet oranının yaş gruplarına dağılımında uç değerlerin yaşandığının göstergesidir. Demografik dinamikleri yüksek olan Kuzey Kıbrıs'ta sağlıklı bir ekonomi ve toplum oluşturmak beşerî gelişmişlik endeksini yükseltmekle mümkündür.

Yöntem

Günümüzde ülkeler kendi nüfus kaynaklarını ve nüfusunun dinamiklerini tespit etmek için çalışmalar yapmakta ve elde edilen sonuçları kalkınma, yatırım ve siyaset sosyolojisine yön vermek amacıyla kullanmaktadır. Nüfus beklentileri uzun vadeli politika perspektiflerinde en hayati parametrelerden biridir. Ülkenin hizmet önceliklerinin planlanması ve uygulanmasında yol gösterecek önemli bir bulgu olarak görülen "toplumsal cinsiyet oranlarının" belirlenmesi önemlidir

(Özdemir, Ocaktan, Kanyılmaz, 2005: 187). Ülkelerin bu çalışmalarının yanında aynı amaçla; Birleşmiş Milletler (United Nations), Dünya Bankası (World Bank), CIA (Central Intelligence Agency) gibi uluslararası kurumlar dünyadaki tüm ülkelerdeki nüfus yapısı, sosyal ve ekonomik özellikleri hakkında detaylı ve özenli veri tabanı oluşturmakta ve yayınlamaktadır.

Çalışmamızda kullanılan nüfusun cinsiyet yapısı ve yaş gruplarının dağılımına ilişkin verilerde, Kuzey Kıbrıs için KKTC Başbakanlık, Devlet Planlama Örgütü, İstatistik ve Araştırma Dairesi verilerinden (KKTC İstatistik Yıllığı 2017); Güney Kıbrıs için Birleşmiş Milletler Teşkilatı verilerinden (UN Demographic Yearbook 2017) ve Türkiye için Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK, 2019) verilerinden faydalanılmıştır. Kuzey Kıbrıs İstatistik ve Araştırma Dairesi verileri Sayım Yılları ve Nüfus Projeksiyonlarından oluşmaktadır. Çalışmamızda kullandığımız TÜİK verileri ise Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerinden oluşmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ülkede yaşayan vatandaşların kimlik numarası esasına göre kendisine ve ailesine ait nüfus ve ikâmet verilerinin güncel olarak tutulduğu bir bilgi sistemidir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminden faydalanılarak nüfusun sosyal ve ekonomik göstergelerinin izlenebildiği, MERNİS (Merkezi Nüfus İdare Sistemi) kayıt sistemi oluşturulmuştur. ADNKS ile Türkiye'de ilk defa 2007 yılı sayımlarında de jure nüfus bilgi sistemi oluşturulmuş ve resmî nüfus bilgisi olarak bu sistemin güncellenmesi ile oluşturulan bilgiler kullanılmaya başlanmıştır (Bozbeyoğlu ve Rittersberger, 2011: 91). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde de Merkezi Nüfus İdare Sistemine yönelik bir veri tabanı oluşturulması son derece önemlidir.

Nüfusun yaş aralıklarına yönelik çalışmalarda geniş aralıklı yaş grupları (00-14, 15-64, 65+) veya beşer yıllık periyotları kapsayan dar aralıklı yaş grupları kullanılmaktadır, (00-04, 05-09, 10-14.....75+). Kuzey Kıbrıs nüfusunun cinsiyet yapısının yaş aralıklarına göre belirlenmesini konu alan çalışmamızda ayrıntıları yeterince görebilmek amacıyla dar alanlı yaş grupları kullanılmıştır. Cinsiyet oranının (CO) ölçülmesi, nüfusun yapısal özelliklerinin tespit edilmesine yönelik çalışmalardandır ve ülkelerin yönetim ve yatırım modellemelerinin nüfusun yapısal özelliklerine göre şekillendirilmesi bakımından önemlidir. Cinsiyet oranı, 100 kadına düşen erkek sayısı olarak tanımlanır. Cinsiyet oranı, (Erkek Sayısı: Kadın Sayısı) x 100 olarak hesaplanır. Örneğin Kuzey Kıbrıs'ta 2017 yılında toplam 351,965 kişi yaşamaktadır, bunun 189,815'i erkek, 162,150'si kadın nüfustur. $CO_{2017} = E / K \times 100 = 189,815 / 162,150 \times 100 = 117.06$ 'dır. Buna göre Kuzey Kıbrıs'ta 2017 yılında 100 kadına 117.06 erkek düşmektedir. Bu durumda; Kuzey Kıbrıs'ın özellikle çalışmak için gelen (faal) erkek nüfusu göç aldığı çıkarımı yapılabilir. Örneğin aynı ölçülemeyi Rusya Federasyonu için yaptığımızda; $CO_{2012} = E / K \times 100 = 66,264,910 / 76,936,820 \times 100 = 86.12$ 'dir. Buna göre Rusya Federasyonunda 100 kadına 86.12 erkek düşmektedir, Birleşmiş Milletlerin istatistiklerine bakıldığında pek çok gelişmiş Avrupa ülkesinin cinsiyet oranında Rusya Federasyonuna benzer bir durum çıkmaktadır (UN, Demographic Yearbook 2017).

Kıbrıs adasında fiili olarak iki farklı siyasi yapılanma bulunmaktadır. Bunlardan Güney Kıbrıs aynı zamanda Avrupa Birliği'nin üyesidir (1 Mayıs 2004) ve nüfusun sosyal, kültürel ve ekonomik özellikleri Kuzey Kıbrıs'tan çok daha farklıdır. Bu nedenle çalışmamızda Kuzey Kıbrıs'ta nüfusun cinsiyet oranını ve yaş kompozisyonunu

incelerken Güney Kıbrıs ile de mukayese etme zorunluluğu vardır ve konu her iki siyasi yapılanma için mukayeseli olarak incelenecektir. Çalışmanın son kısımlarında ise Türkiye nüfusunun cinsiyet oranı ve yaş kompozisyonu ile mukayeselere yer verilmektedir.

Bulgular

İnsanlık tarihi boyunca Paleolitik'ten günümüze insan ömrü giderek artmaktadır. Neolitik dönemde tarım toplumuna geçişle birlikte beslenme, barınma, gıda ürünlerini saklama koşullarındaki iyileşmeler insan ömrünü uzatan en önemli gelişmeler olmuştur. Doğu Akdeniz'de Paleolitik ve Mezolitik dönemde yetişkin ömrü kadınlar için yaklaşık 30 yıl, erkekler için ise yine yaklaşık 35 yıldır (Sağır, Özer, Özer, Güleç, 2015: 291). Takip eden dönemde bitki ve hayvan türlerinin ıslahı, sağlık, beslenme, barınma ve çevre koşullarındaki iyileşmeler ortalama yaşam süresinin uzamasını sağlamıştır. Bugün dünyanın en gelişmiş ilk 24 ülkesinde doğan her bir bebeğin 70 yıldan daha uzun yaşaması beklenirken en sağlıklı 45 ülkede bu sürenin ortalama 50 yıldan daha az olduğu görülmektedir (Tekler vd., 2012: 119).

Kuzey Kıbrıs İstatistik ve Araştırma Dairesinin konumuza ilişkin demografik verileri 1978-2017 yılları arasındaki döneme aittir. Bu bağlamda 1978 yılına ait veriler ilk çalışma tablomuzu oluşturmaktadır. Nüfusun yaş ve cinsiyet oranını etkilemesi bakımından 1974-1978 yılları arasındaki dönemde nüfus hareketlerinin önemi büyüktür. 20 Temmuz 1974 Barış Harekatı'ndan sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ilk nüfus tespiti 26 Ocak 1975 tarihinde İş Gücü Envanterini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bunu izleyen ilk detaylı nüfus sayımı 15 Aralık 1996 yılında gerçekleştirilmiştir. 1974 Barış Harekatı'ndan sonra Viyana Nüfus Mübadelesi Anlaşması ile Güney'de kalan Türkler Kuzey'e geçmiştir. Takibinde 1975 yılında Türkiye'den tarımsal iş gücü çatısı altında yaklaşık 40,000 kişi getirilmiş, yurttaşlık hakkı kazanan bu kişiler ile nüfus artışa geçmiştir (Kocakuşak, 2007: 367-382). Bu bağlamda 1978 yılına ait veriler hem Güney Kıbrıs ile nüfus mübadelesinin yapıldığı hem de Türkiye'den getirilen iş gücünün istatistiklere ilk kez yansdığı dönemi oluşturması bakımından önemlidir (Tablo 1).

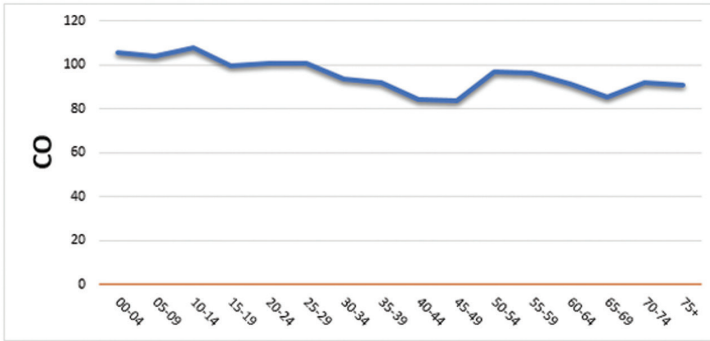
1978 yılında Kuzey Kıbrıs'ta 146,740 kişi yaşamaktadır ve genel cinsiyet oranı 97.66'dır. Yani 100 kadına 97.66 erkek düşmektedir. Burada Kuzey Kıbrıs 40,000 kişi kadar göç almışsa da toplumun genel cinsiyet oranı içinde kadınlar fazladır. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde göreceğimiz gibi takip eden yıllarda daha da fazla göç alan Kuzey Kıbrıs'ta erkek nüfus hızla kadın nüfusu geçmiştir.

1978 yılı için cinsiyet oranının yaş gruplarına dağılımına baktığımızda 00-04 yaş grubunda erkek nüfus daha fazladır ve cinsiyet oranı 105.66 olarak hesaplanmıştır. 25-29 yaş grubuna kadar genel nüfus içinde erkeklerin oranının fazla olduğu görülür, ancak 30-34 yaş grubuyla birlikte (93.75) erkek nüfus azalmaya başlamıştır. 2011 (Tablo 2) ve 2017 (Tablo 4) yıllarına ait tablolar incelendiğinde 2011'de erkek ve kadın nüfusun dengelenme sürecinin 2011'de 55-59 yaş grubunda ve 2017'de 60-64 yaş grubunda olduğu görülür. 1978 yılında cinsiyet oranlarının çok erken yaş gruplarında dengelenmesinin nedeni 1975 yılındaki göç olgusuyla açıklanabilir. Yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 yaş grubundan sonra cinsiyet oranında kadınların sayısal üstünlüğü bulunmaktadır; 65-69 yaş grubunda cinsiyet oranı 85.12'dir.

Tablo 1: Kuzey Kıbrıs'ta Cinsiyet Oranının Yaş Gruplarına Dağılımı (1978)

Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın	Genel Cinsiyet Oranı
	146,740	72,502	74,238	97.66
00-04	11,939	6,134	5,805	105.66
05-09	14,473	7,384	7,089	104.16
10-14	16,959	8,805	8,154	107.98
15-19	17,505	8,741	8,764	99.73
20-24	13,688	6,861	6,827	100.49
25-29	11,266	5,649	5,617	100.56
30-34	8,343	4,037	4,306	93.75
35-39	7,978	3,820	4,158	91.87
40-44	7,057	3,222	3,835	84.01
45-49	6,231	2,837	3,394	83.58
50-54	6,288	3,093	3,195	96.80
55-59	5,349	2,626	2,723	96.43
60-64	5,768	2,749	3,019	91.05
65-69	4,730	2,175	2,555	85.12
70-74	4,178	1,999	2,179	91.73
75 +	4,988	2,370	2,618	90.52

Kaynak. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İstatistik Yıllığı 2017, Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü, Aralık 2018, Yay. No: DPO-İSTY-2018-42

Grafik 1: Kuzey Kıbrıs'ta Genel Cinsiyet Oranı (1978)

Tablo 1 ve Grafik 1'de izlendiği üzere cinsiyet oranının yaş gruplarına dağılımında bir düzensizlik ya da dalgalanma görülmektedir. Özellikle Grafik 1'de 50-54 yaş grubu ve daha sonrasında genel cinsiyet oranında erkeklerin sayısında tekrar artış görülmektedir. Bu durum 65-69 yaş grubunda düşmekte ve sonra 70-74 yaş grubuyla birlikte tekrar artmaktadır. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerdeki grafiklerinde göremeyeceğimiz bu durum tamamen 1974 sonrası dönemde yaşanan nüfus mübadelesi ve Türkiye'den gelen göçlerle ilişkilidir. Mübadele ve göçlerle gelen nüfus hareketleri özellikle ileri yaş gruplarını kapsamaktadır. Doğal nüfus artışları grafiklere daha düzenli yansırken mübadele ve göçlerin yaşandığı

bölgelerde farklı yaş grupları arasında dalgalanmalar görülmektedir.

Kuzey Kıbrıs nüfusu bir taraftan da kendi genç nüfusunu göç vermekte, yaşlı nüfus adada kalmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ın kendi genç nüfusunun eğitim ya da çalışmak için başka ülkelere göç etmesi, göçün seçiciliği olarak ifade edilen durumu yaratmaktadır. Göç eden nüfus Kuzey Kıbrıs'ta kalanlara göre genç, eğitim düzeyi daha yüksek, meslek sahibi nüfustur ve bu nüfus İngiltere, Avustralya, Kanada gibi ülkeler başta olmak üzere göçe katılmakta, belirli bir sosyo ekonomik düzeye ulaştıktan sonra artık geri dönmemektedir.

Sağlık, beslenme ve barınma koşullarındaki iyileşmeler ve toplumlarda eğitim seviyesinin giderek yükselmesi, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfus oranının giderek artmasına neden olmaktadır. Demografik dönüşümün temelini oluşturan doğurganlık ve ölümlülük oranındaki azalma ile ortalama yaşam süresinin uzaması nüfusun yaşlanmasını hazırlamaktadır (DPT, 2001).

Dünya nüfusunun giderek yaşlanması günümüzde biyolojik ve sosyo ekonomik olarak farklı tanımlamaları beraberinde getirmektedir. Yaşlanma ile ilgili tanımların ağırlığı biyolojik, kronolojik, psikolojik tanımlarına bağlı kalmakla birlikte bunlara ek olarak sosyal yaşlanma ve aktif yaşlanma gibi farklı tanımlamalara rastlanmaktadır (Çuhadar ve Lordoğlu, 2016: 65). Çalışmamızda verilen değerler kronolojik yaşlanmaya aittir ve yaşlı nüfus aynı zamanda bağımlı nüfus olarak kabul edilir. Genel nüfus üçünde bağımlı nüfusun ölçülmesi 00-14 ve 65+ yaş grubu üzerinden yapılmaktadır. Buna göre Kuzey Kıbrıs'ta 1978 yılı için nüfusun yaklaşık %39'u bağımlı nüfustur ve bu oranın yaklaşık %9.5'i yaşlı nüfusa aittir. Yaşlı nüfusun genel cinsiyet oranı içinde de önemli payı kadın nüfusa aittir (75+ 90.52 erkek düşmektedir). Bu durumda Kuzey Kıbrıs'ta şehirlerde ve kırsal kesimde ayrı ayrı olmak üzere yaşlı nüfusun barınma, sağlık, ekonomik ve psikolojik destek konularında gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik çalışmalar yapılması gerekecektir.

Kuzey ve Güney Kıbrıs'ta nüfusun cinsiyet yapısı ve yaş kompozisyonuna dağılımı konusunda elimizde farklı yıllara ait yeterince veri bulunmasına karşın her iki kesim arasında ortak bir veri tabanı oluşturulması için 2011 ve 2017 yılları esas alınmıştır. Tablo 2'de Kuzey Kıbrıs'a, Tablo 3'te de Güney Kıbrıs'a ilişkin 2011 yılı verileri görülmektedir. Tüm yaş gruplarında 2011 yılı için genel cinsiyet oranında Kuzey Kıbrıs'ta 100 kadına 110.83 erkek düşmekte, Güney Kıbrıs'ta ise 94.70 erkek düşmektedir. Bu durumda Kuzey Kıbrıs'ta erkek nüfus, Güney Kıbrıs'ta ise kadın nüfus fazladır. Öncelikle; doğal nüfus artışını ve doğumlarla gerçekleşen nüfusu göstermesi bakımından 00-04 yaş grubunu incelediğimizde her iki kesim için de bu yaş grubunda erkek nüfusun fazla olduğu görülür; ancak daha sonraki yıllarda her iki kesimde de farklı yaş gruplarına karşılık gelecek şekilde cinsiyet oranındaki denge değişmektedir. Kuzey Kıbrıs'ta 00-04 yaş grubu için cinsiyet oranı 107.81'dir. İlerleyen yaş gruplarına bakıldığında erkek nüfusun oransal üstünlüğü Kuzey Kıbrıs'ta 55-59 yaş grubuna kadar devam etmekte, 60-64 yaş grubunda cinsiyet oranında kadın nüfusun artışı görülmektedir (98.40). Güney Kıbrıs'ta 00-04 yaş grubu için cinsiyet oranı 105.04'tür. İlerleyen yaş gruplarına bakıldığında erkek nüfusun oransal üstünlüğü 20-24 yaş grubuna kadar devam etmekte, 25-29 yaş grubunda cinsiyet oranında kadın nüfusun artışı görülmektedir (99.64).

Tablo 2: Kuzey Kıbrıs'ta Cinsiyet Oranının Yaş Gruplarına Dağılımı (2011)

Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın	Genel Cinsiyet Oranı
	286,257	150,483	135,774	110.83
00-04	18,454	9,574	8,880	107.81
05-09	17,431	8,977	8,454	106.18
10-14	16,825	8,607	8,218	104.73
15-19	20,807	11,313	9,494	119.15
20-24	33,309	19,297	14,012	137.71
25-29	29,293	16,224	13,069	124.14
30-34	27,823	14,782	13,041	113.35
35-39	22,853	12,022	10,831	110.99
40-44	19,119	10,076	9,043	111.42
45-49	17,708	9,278	8,430	110.05
50-54	15,271	7,654	7,617	100.48
55-59	13,154	6,746	6,408	105.27
60-64	10,952	5,432	5,520	98.40
65-69	8,261	4,042	4,219	95.80
70-74	6,091	2,754	3,337	82.52
75 +	8,906	3,705	5,201	71.23

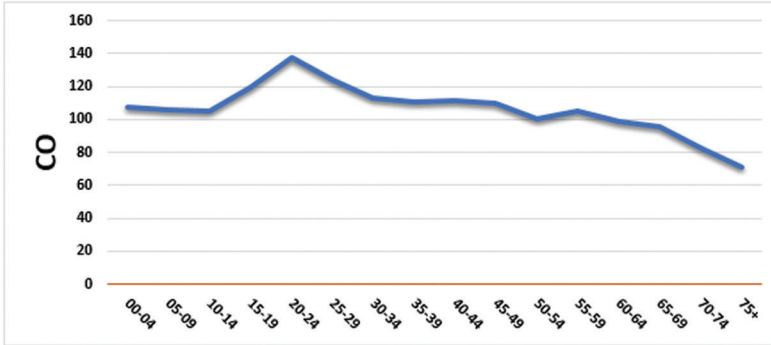
Kaynak. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İstatistik Yıllığı 2017, Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü, Aralık 2018, Yay. No: DPO-ISTY-2018-42

Tablo 3: Güney Kıbrıs'ta Cinsiyet Oranının Yaş Gruplarına Dağılımı (2011)

Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın	Genel Cinsiyet Oranı
	840,407	408,780	431,627	94.70
00-04	45,015	23,061	21,954	105.04
05-09	42,635	21,921	20,714	105.82
10-14	47,298	24,179	23,119	104.58
15-19	55,818	28,683	27,135	105.70
20-24	66,073	33,891	32,182	105.31
25-29	74,114	36,992	37,122	99.64
30-34	69,834	33,149	36,685	90.36
35-39	61,862	27,754	34,108	81.37
40-44	59,728	27,031	32,697	82.67
45-49	57,240	27,059	30,181	89.65
50-54	56,128	27,517	28,611	96.17
55-59	47,762	23,771	23,991	99.08
60-64	45,034	22,057	22,977	95.99
65-69	36,328	17,656	18,672	94.55
70-74	29,433	14,044	15,389	91.25
75+	46,006	19,989	26,017	76.83
Bilinmeyen	99	26	73	35.61

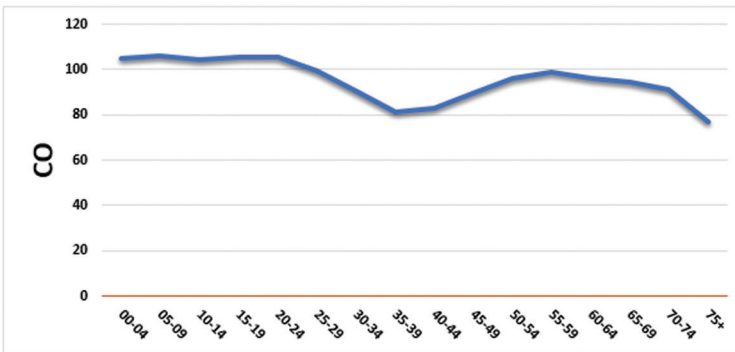
Kaynak. Demographic Yearbook 2017. New York: United Nations Publication, Sales number: B.19.XIII.1 H ISBN 978-92-1-148305-5 eISBN 978-92-1-047422-1 Print ISSN: 0082-8041 Online ISSN: 2412-0006 .

Kıbrıs'ın her iki kesiminde cinsiyet oranının yaş gruplarına dağılımında belirgin farklılık görülmesinin nedeni düzensiz göç hareketleriyle açıklanabilir. Kuzey Kıbrıs'ta genç nüfusun ekonomik koşullar ve eğitim nedeniyle başka ülkelere göç etmesi de ayrı bir sorundur ve göçün seçiciliği olarak tanımlanan olgu yaşanmaktadır. Nüfusun çalışabilecek ve nitelikli olanlarının göçe katılması sonucu geride çocuk veya yaşlı nüfustan oluşan nitelikleri daha düşük kesim kalmaktadır (Yakar, 2012: 131). Bu durumda da genç ve üretken nüfus kalmadığı için kamu hizmetleri ve yatırımlar olumsuz etkilenmektedir.

Grafik 2: Kuzey Kıbrıs'ta Genel Cinsiyet Oranı (2011)

Yine her iki kesime ilişkin Grafik 2 ve Grafik 3 incelendiğinde ve geniş aralıklı nüfus gruplarına bakıldığında sadece 00-14 yaş grubu için benzer özellikler göstermekte, ancak 15-64 ve 65+ yaş grubunda ayrışma görülmektedir. 00-14 yaş grubunun cinsiyet oranı Kuzey Kıbrıs için 106.24, Güney Kıbrıs için 105.14'tür. 65+ yaş grubunda cinsiyet oranı Kuzey Kıbrıs için 83.18, Güney Kıbrıs için 87.54'tür. Böylelikle Kuzey Kıbrıs'ta 65 yaşının üzerindeki erkek nüfusun Güney Kıbrıs'a göre daha az yaşadığını söyleyebiliriz. Aynı fiziki coğrafya koşullarına sahip, 9,251 km² yüz ölçümlü adanın her iki kesimi arasında ortaya çıkan bu farkı iki ülke arasındaki beşerî gelişmişlik endeksinde aramak gerekir.

Grafik 3: Güney Kıbrıs'ta Genel Cinsiyet Oranı (2011)

Kuzey Kıbrıs'ta 15-64 yaş grubunu kapsayan faal nüfusa bakıldığında, göçlerin Grafik 2'ye yansıdığı görülmektedir. Grafik 2 incelendiğinde 55-59 yaş grubuna kadar erkek nüfusun fazla olduğu fark edilir (105.27), ancak 60-64 yaş grubunda kadın nüfusun fazlalığı söz konusudur (98.40).

KKTC İstatistik ve Araştırma Dairesi ve Birleşmiş Milletler'in günümüze en yakın verileri 2017 yılına ait olup bu veriler Tablo 4 ve Tablo 5'te yer almaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta 2011 yılında 110.83 olan genel cinsiyet oranı 2017 yılında 117.06'ya çıkmıştır. Yaş gruplarının ilk basamağı olan 00-04 yaş grubuna baktığımızda 2017 yılında bu oran 109.87'dir. Özellikle 20-24 yaş grubunun cinsiyet oranının en yüksek değerine ulaştığı görülür (CO217: 155.06). Bir başka deyişle 20-24 yaş grubunda 100 kadına 155.06 erkek düşmektedir. 2017 yılı cinsiyet oranında erkek nüfusun sayısal üstünlüğü 60-64 yaş grubuna kadar devam etmektedir (102.88). 65-69 yaş grubuyla birlikte erkek nüfusta düşüş görülmektedir (97.12). Kuzey Kıbrıs'ta cinsiyet oranında erkek nüfusun 65-69 yaş grubunda azalmasının başlıca iki nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki kadınların yaşam süresinin daha uzun olması, diğeri ise çalışmak için gelen nüfusun bir kısmının sosyal güvencelerini aldıktan sonra geri dönmeleridir.

Tablo 4: Kuzey Kıbrıs'ta Cinsiyet Oranının Yaş Gruplarına Dağılımı (2017)

Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın	Genel Cinsiyet Oranı
	351,965	189,815	162,150	117.06
00-04	18,593	9,734	8,859	109.87
05-09	18,914	9,826	9,088	108.12
10-14	17,942	9,241	8,701	103.90
15-19	31,248	17,206	14,042	122.53
20-24	53,305	32,406	20,899	155.06
25-29	31,319	18,660	12,659	147.40
30-34	27,570	14,850	12,720	116.74
35-39	28,793	15,295	13,498	113.31
40-44	24,701	12,948	11,753	110.16
45-49	20,280	10,653	9,627	110.65
50-54	18,331	9,625	8,706	110.55
55-59	15,945	8,033	7,912	101.52
60-64	13,551	6,872	6,679	102.88
65-69	11,122	5,480	5,642	97.12
70-74	8,215	3,957	4,258	92.93
75+	12,136	5,029	7,107	70.76

Kaynak: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İstatistik Yıllığı 2017, Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü, Aralık 2018, Yay. No: DPO-İSTY-2018-42

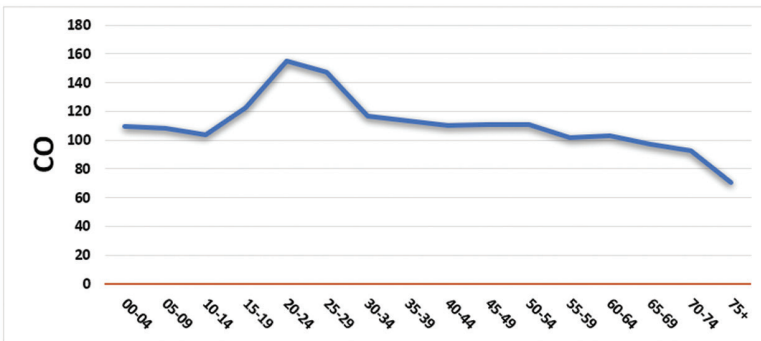
Tablo 5'te Güney Kıbrıs'ta 2017 yılına ilişkin cinsiyet oranının yaş gruplarına dağılımı verilmektedir. Güney Kıbrıs'ta 2017 yılında toplam nüfusun genel cinsiyet oranı 95.09'dur (başka bir ifade ile 100 kadına 95.09 erkek düşmektedir), Kuzey Kıbrıs'ta ise bu değer 107.06'dır. Kuzey Kıbrıs'a ilişkin Tablo 4'te 20-24 yaş grubu, erkek nüfusun en fazla olduğu yaş grubudur (155.06). Güney Kıbrıs'ta ise bunun tam tersine 20-24 yaş grubu, erkek nüfusun azalmaya başladığı yaş grubudur ve Güney

Kıbrıs'ta 20-24 yaş grubu için bu oran 98.67'dir. Her iki kesim arasındaki bir başka farklılık 75+ yaş grubunda ortaya çıkmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ta 75+ yaş grubunda 100 kadına 70.76 erkek düşmekte Güney Kıbrıs'ta ise 77.07 erkek düşmektedir. Burada her iki kesimde de yaşlı nüfus grubunda kadınların yaşam sürelerinin daha fazla olması nedeniyle kadın nüfusun daha fazla, erkeklerin daha az olması normal bir demografik değerdir; ancak Kuzey Kıbrıs'ta erkek nüfusun Güney Kıbrıs'a göre daha az yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Kuzey Kıbrıs'ın Güney Kıbrıs'a göre daha fazla göç yoluyla nüfus alması genel cinsiyet oranına da yansımıştır; göçle gelen nüfus ise 15-64 yaş grubundaki faal nüfustur.

Tablo 5: Güney Kıbrıs'ta Cinsiyet Oranının Yaş Gruplarına Dağılımı (2017)

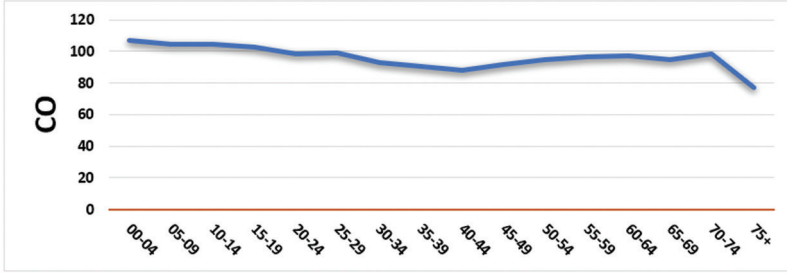
Yaş Grupları	Toplam	Erkek	Kadın	Genel Cinsiyet Oranı
	854,802	416,663	438,139	95.09
00-04	47,087	24,367	22,720	107.15
05-09	47,997	24,556	23,441	104.75
10-14	44,223	22,594	21,629	104.46
15-19	50,442	25,525	24,917	102.44
20-24	66,350	32,953	33,397	98.67
25-29	71,603	35,636	35,967	99.07
30-34	68,689	33,031	35,658	92.63
35-39	62,976	29,911	33,065	90.46
40-44	55,288	25,864	29,424	87.90
45-49	53,119	25,385	27,734	91.53
50-54	54,670	26,550	28,120	94.77
55-59	52,993	26,080	26,913	96.90
60-64	46,322	22,815	23,507	97.05
65-69	44,737	21,753	22,984	94.64
70-74	32,757	15,464	17,293	89.42
75+	55,549	24,179	31,370	77.07

Kaynak. Demographic Yearbook 2017. New York: United Nations Publication, Sales number: B.19.XIII.1 H ISBN 978-92-1-148305-5 eISBN 978-92-1-047422-1 Print ISSN: 0082-8041 Online ISSN: 2412-0006 .

Grafik 4: Kuzey Kıbrıs'ta Genel Cinsiyet Oranı (2017)

Grafik 4'te Kuzey Kıbrıs'ta 20-24 yaş grubunda 100 kadına 155.06 erkek düşmekte, sonraki yaş gruplarında erkek nüfus azalmakta, hatta 65-69 yaş grubuyla birlikte grafikte bir kırılma görülmekte ve sonrasında erkek nüfus hızla aşağıya düşmektedir. Grafik 5'te ise Güney Kıbrıs'ta erkek nüfus en yüksek seviyesine 15-19 yaş grubunda ulaşmaktadır (102.44). 20-24 yaş grubuyla birlikte kadın nüfus oranı fazladır (98.67). Bu durum bize Güney Kıbrıs'ın Kuzey Kıbrıs kadar erkek nüfus göçü olmadığını göstermektedir.

Grafik 5: Güney Kıbrıs'ta Genel Cinsiyet Oranı (2017)

Kuzey Kıbrıs'ta cinsiyet oranının yaş gruplarına dağılımını incelerken tarihi, sosyolojik, etnografik bağlarının olduğu Türkiye Cumhuriyeti ile de mukayeselerin yapılması gerekmektedir. 2011-2018 yılları arasında Türkiye'de cinsiyet oranı 100.9-100.7 arasında değişmektedir (Tablo 6). Bu oran Kuzey Kıbrıs'ta görülen değerlerden daha düşüktür.

Tablo 6'da Türkiye'nin 2011-2017 yılları arasındaki genel cinsiyet oranları, Tablo 4'te ise Kuzey Kıbrıs'ın 2017 yılındaki genel cinsiyet oranları görülmektedir. Mukayese yapmak amacıyla 2017 yılı esas alındığında genel cinsiyet oranı; Türkiye'de 100.6, Kuzey Kıbrıs'ta ise 117.06'dır. Buna göre erkek nüfus Kuzey Kıbrıs'ta Türkiye'ye göre %17 daha fazladır. 00-04 yaş grubunda Türkiye'de CO2017: 105.4, Kuzey Kıbrıs'ta ise CO2017: 109.87'dir. Doğal nüfus artışlarını da barındıran nüfus piramidinin en alt basamağında bile Kuzey Kıbrıs'ta erkek nüfus Türkiye'den %5 civarında daha fazladır.

Kuzey Kıbrıs'ta cinsiyet oranında zamanımıza en yakın güncel veri olan 2017 yılında, 20-24 yaş grubunda erkek nüfus en yüksek değerine ulaşmaktadır. 20-24 yaş grubunda Kuzey Kıbrıs'ta her 100 kadına 155.06 erkek düşmektedir. Türkiye'de ise aynı yaş grubunda bu değer 104.2'dir. Erkeklerin cinsiyet oranı içindeki sayısal üstünlüğü Kuzey Kıbrıs'ta 60-64 yaş grubunda da devam etmekte, Türkiye'de ise erkek nüfusun sayısal üstünlüğü 50-54 yaş grubuna kadar sürmektedir.

Dünyada özellikle son yıllarda yaşlı nüfus üzerine yapılan demografik çalışmalar ve buna ilişkin göstergeler giderek önem kazanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü yaşlılıkta 65+ kriterini esas almaktadır (WHO, 2011). Ancak yaşlı nüfusu da kendi içinde gruplara ayırarak çalışmalarını yapmaktadır. Buna göre 65-74 yaşları arasındakiler genç yaşlı, 75-84 yaşları arasındakiler ileri yaşlı, 85 ve üzerinde yaşa sahip olanlar ise çok ileri yaşlı olarak kabul edilmektedir.

Tablo 6: Türkiye'de Cinsiyet Oranının Yaş Gruplarına Dağılımı (2011-2018)

Yaş Grupları	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	100,9	100,8	100,7	100,7	100,7	100,7	100,6	100,7
00-04	105,6	105,5	105,6	105,5	105,5	105,4	105,4	105,4
05-09	105,5	105,5	105,4	105,4	105,4	105,5	105,4	105,5
10-14	105,3	105,4	105,4	105,5	105,6	105,5	105,5	105,4
15-19	105,3	105,4	105,6	105,7	105,6	105,5	105,5	105,6
20-24	104,0	103,8	103,9	103,9	104,3	104,2	104,2	104,6
25-29	103,7	103,2	103,0	102,8	103,0	103,0	103,1	103,4
30-34	102,3	102,2	102,1	102,2	102,4	102,7	102,6	102,5
35-39	101,5	101,7	102,3	102,5	102,1	101,7	101,7	101,8
40-44	103,9	102,7	101,5	100,8	100,9	101,2	101,5	102,1
45-49	101,0	101,6	102,5	103,3	103,7	103,3	102,3	101,1
50-54	101,5	101,0	100,6	99,9	100,1	100,3	101,0	101,8
55-59	98,7	98,6	99,1	100,0	100,3	99,7	99,4	99,1
60-64	92,2	94,0	95,2	95,5	95,1	95,9	96,0	96,5
65-69	88,4	87,5	86,8	87,0	87,7	88,5	89,9	91,2
70-74	81,1	81,1	81,0	81,6	83,1	83,2	82,4	81,8
75+	56,05	56,55	57,22	57,72	58,02	58,3	58,92	59,8

Kaynak: TÜİK. Türkiye İstatistik Kurumu, 2019.

2017 yılı için yaşlı ve bağımlı nüfus olarak kabul edilen 65+ yaş gruplarının cinsiyet oranlarına bakıldığında; Kuzey Kıbrıs'ta 65-69 yaş grubu 97.12, 70-74 yaş grubu 92.93 ve 75+ yaş grubu 70.76'dır. Türkiye'de ise; 65-69 yaş grubu 91.2, 70-74 yaş grubu 81.8 ve 75+ yaş grubu 59.8'dir. Böylelikle 65 yaş sonrasında erkek nüfusun Kuzey Kıbrıs'ta Türkiye'ye göre daha uzun ömürlü oldukları ortaya çıkmaktadır. Hem erkek hem de kadınlarda 65 yaşta beklenen yaşam süresine en fazla etki eden değişkenin, kişi başı sağlık harcamaları olduğu söylenebilir. Kişi başı sağlık harcamasının yüksekliği, 65 yaşta beklenen yaşam süresine olumlu katkıda bulunmaktadır (Bayın, 2016: 101). Türkiye'de özellikle kırsal kesimdeki yaşam alanlarının ve sağlık koşullarının zorluğuna karşın, Kuzey Kıbrıs'ta ekonomi, barınma, sağlık ve beslenme koşullarındaki olumlu göstergeler ortalama yaşam süresini artırmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmamızda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde nüfusun yaş ve cinsiyet yapısının hem aynı ada üzerinde bulunduğu Güney Kıbrıs'tan hem de tarihî ve demografik bağlarının olduğu Türkiye'den farklılık gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Bunda 1974 yılından sonra adanın iki kesimli olarak yapılanmasının, Kuzey Kıbrıs'a uygulanan ambargoların ve özellikle Kuzey Kıbrıs'ın dışarıdan göç almasının etkisi vardır. Kuzey Kıbrıs bir taraftan kendi genç nüfusunu göç verirken diğer taraftan da göç alan bir ülke durumundadır. Göçe katılan nüfusun öncelikle faal (15-64 yaş grubu) erkek nüfus olması nedeniyle Kuzey Kıbrıs'ta erkek nüfus oranı fazla çıkmaktadır. Son verileri içeren 2017 yılında 20-24 yaş grubunda Kuzey Kıbrıs'ta 32,406 erkek nüfusa

karşın, 20,899 kadın nüfus bulunmaktadır ve CO2017: 155.06'dır. Aynı yıl için Güney Kıbrıs'a bakıldığında CO2017: 98.67'dir. 9,251 km² yüz ölçümlü adadanın Kuzey ve Güneyinde cinsiyet oranının yaş gruplarına dağılımında farklılıklar görülmesi, Kuzey Kıbrıs'ın almış olduğu düzensiz göçlerle ilişkilidir.

Diğer taraftan gelişmişlik endeksine bağlı olarak Kuzey Kıbrıs nüfusu giderek yaşlanmaktadır. Nüfusun yaşlanmasının bir nedeni de Kuzey Kıbrıs'ın kendi genç nüfusunun eğitim almak ya da çalışmak için başka ülkelere göç etmesi ve göçün seçiciliği olarak ifade edilen durumun yaşanmasıdır. Kuzey Kıbrıs'tan göçle dışarıya giden nüfusun geride kalanlara göre faal ve eğitilmiş yaş grubundan olması önemli bir kayıptır. Bir yandan da Kuzey Kıbrıs'a uygulanan ambargolar nüfusun iş, istihdam, sağlık vb. olanaklarını kısıtlamaktadır.

Sonuç olarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde nüfusun yaş ve cinsiyet yapısının izlenmesi ulusal planlama programlarının belirlenmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu konuya ilişkin önerilerimiz şunlardır;

a) Kuzey Kıbrıs'ta Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi ve merkezî veri tabanı oluşturulması konusunda çalışmalar yapılmakla birlikte bu çalışmaların ivedilikle sonuçlandırılması ve ulusal göç politikasının belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda izlemek politikalarla Kuzey Kıbrıs'ın aldığı göçlerin azaltılması şarttır;

b) Kuzey Kıbrıs'ta nüfus ve nüfus hareketlerine ilişkin bir veri tabanının tamamlanması önemli bir eksiklik (Merkezî Nüfus İdare Sistemi). Ayrıca bu veri tabanının Türkiye'deki MERNİS veri tabanı ile koordineli olarak çalışması da gerekmektedir. Siyasal yönetimlerin ekonomi, eğitim, sağlık, ulaşım, barınma vb. pek çok alandaki yatırım ve projelerde demografik verilerden faydalanması gereklidir;

c) Kuzey Kıbrıs nüfusu giderek yaşlanmaktadır ve doğası gereği kadın nüfusun daha fazla yaşadığı görülmektedir. 2017 yılı verilerinde, 75+ yaş grubunda her 100 kadına karşılık 70.76 erkek düşmektedir (Bu oran Güney Kıbrıs'ta aynı yaş grubu için 77.07'dir). Yaşlı nüfusta cinsiyet gruplarının farklı ihtiyaçlarının olduğu gözlemlenmeli; barınma, ekonomi, sağlık ve beslenme koşullarına yönelik çalışmalar yapılmalı; aktif yaşlanma kavramı konusunda toplum bilinçlendirilmelidir.

Kaynaklar

- Avcı, S. (2014). Türkiye’de 65 ve Üzeri Yaştaki Nüfusun Gelişimi ile Mekansal Dağılışı. *TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumu, 23-24 Ekim 2014, Bildiriler Kitabı*, 299-308.
- Bayın, G. (2016). Doğuştan ve İleri Yaşta Beklenen Yaşam Süresine Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi. *Türk Aile Hekimliği Dergisi* (20-3), 93-103.
- Bozbeyoğlu, A. Ç., Tılıç, H. R. (2011). Türkiye’de Değişen Nüfus Bilgi Sisteminin Kamu Yönetimine Katılan ve Kamu Hizmetlerinden Faydalanan Vadedandaşla İlişkisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 44(1), 89-112.
- Çiftçi, M. (2008). Kalkınma Göstergesi Olarak Ortalama Yaşam Beklentisine Göre Türkiye’nin AB İçindeki Konumu: Kriterler ve Çok Değişkenli İstatistik Uygulamaları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi* (7), 51-87.
- Çuhadar, S. G., Lordoğlu, K. (2016). Demografik Dönüşüm Sürecinde Türkiye’de Yaşlanma ve Sorunlar. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (54), 63-80.
- DPT. (2001). *Nüfus, Demografi Yapısı, Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- KKTC. (2018). *İstatistik Yıllığı 2017*. Lefkoşa: Başbakanlık Devlet Planlama Örgütü İstatistik ve Araştırma Dairesi, DPO-ISTY-2018-42.
- Kocakuşak, S. (2007). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde Nüfus Artışı. 6. *Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi*, 367-382.
- Özdemir, O., Ocaktan, E., Kanyılmaz, D. (2005). Toplumlarda Cinsiyet Oranları ve Etkilediği Düşünülen Faktörler. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası* (58), 180-188.
- Özgür, E. (1999). Türkiye Nüfusunun Yaş Yapısı. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası ve Araştırma Merkezi Dergisi* (7), 159-174.
- Sağır, M., Özer, B. K., Özer, İ., Güleç, E. (2015). Neolitikten Günümüze Eski Anadolu Topraklarında Yaşam Uzunluğu. *Hacettepe Üniversitesi Nüfus Bilimleri Enstitüsü, Türkiye Dördüncü Nüfusbilim Konferansı, Tebliğ Metinleri Kitabı, 5-6 Kasım*, 285-295.
- Teker, D., Teker, S., Sönmez, M. (2012). Ekonomik Değişkenlerin Kadın ve Erkeğin Yaşam Süresine Etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi* (4/3), 118-126.
- TUİK. (2019, 6 10). *Türkiye İstatistik Kurumu*. Retrieved from e-devlet, tuik.gov.tr: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>
- UN. (2002). *Report of the Second World Assembly on Ageing, 8-12 April, 2002*. UN, Madrid.
- UN. (2018). *Demographic Yearbook 2017*. New York: United Nations Publication, Sales number: B.19.XIII.1 H ISBN 978-92-1-148305-5 eISBN 978-92-1-047422-1 Print ISSN: 0082-8041 Online ISSN: 2412-0006.
- WHO. (2011). *Global Health and Aging*. New York: NIH Publication no.11-7737.
- Yakar, M. (2012). İç ve Dış Göçlerin Kırsal Nüfusun Yaş Yapısına Etkisi; Emirdağ İlçesi Örneği. *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* (10-2), 129-149.